

Силабус курсу

**з дисципліни «Поведінкові фінанси»
другий (магістерський) рівень вищої освіти
галузь знань А Освіта
спеціальність А5 Професійна освіта (за
спеціалізаціями)
спеціалізація А5.39 Цифрові технології
освітньо-професійна програма – «Фінансова
грамотність»**

Рік навчання: 2, Семестр: 3

Кількість кредитів: 5 Мова викладання: українська

Керівник курсу

ППП доцент Оксана Гуменюк

Контактна інформація: boksana74@ukr.net

Опис дисципліни

Мета вивчення навчальної дисципліни. Дисципліна «Поведінкові фінанси» спрямована на формування у здобувачів теоретичних знань та вмінь щодо прийняття фінансових рішень на мікро- і макрорівні з урахуванням впливу поведінкових факторів. Дисципліна орієнтує на розуміння причин ірраціональної економічної поведінки у контексті теорій поведінкових фінансів та використання інноваційних методик викладання фінансово- економічних дисциплін з урахуванням поведінкових моделей. Предмет навчальної дисципліни - теоретичні та практичні аспекти функціонування поведінкових фінансів та вироблення практичних навичок у здобувачів вищої освіти щодо практичного застосування поведінкової теорії у фінансах, набуття компетентностей розробки рекомендацій і прогнозів для різних інститутів (домогосподарства, фірми, держави) на основі економіко-психологічних моделей. Дисципліна орієнтує на пошук взаємозв'язків та взаємозалежностей сучасної економіки з досягненнями психологічної науки, ролі експериментів в сучасній економіці/сучасних фінансах та набуття компетентності впровадження виявлених закономірностей людської поведінки в фінансову теорію та практику.

Структура курсу

Години (лек. / сем.)	Тема	Результати навчання	Завданн я
2/2	Зміст та теорії поведінкових фінансів	Ознайомлення з науковими поглядами на економічну поведінку людини та причинами її ірраціональності	Тести, питання
2/2	Виникнення і розвиток вчення про поведінкові фінанси	Розвиток біхевіористичної концепції фінансів та її основний зміст. Психологічні складові прийняття фінансових рішень	Тести, питання
4/2	Витоки формування поведінкової економічної теорії. Місце поведінкових фінансів у поведінковій економічній теорії	Визначити зміст інформаційного середовища прийняття фінансових рішень, ознайомитись з поведінковими упередженнями та інформаційним середовищем	Задачі, тести
2/2	Поведінкова теорія споживання	Дослідження моделі прийняття фінансових рішень економічними суб'єктами України.	Задачі, тести
2/1	Поведінкова теорія фірми	Визначити поняття «особистих фінансів». Дослідити напрямки управління особистими фінансами	Задачі, тести
4/2	Поведінкова теорія фінансів і аукціонів. Когнітивні спотворення у процесі інвестування	Ознайомитись з формуванням фінансових ресурсів громадян. Знати та розуміти вплив соціальних факторів на прийняття фінансових рішень інвестором	Задачі, тести
4/2	Вплив когнітивних помилок та спотворень на прийняття фінансових рішень	Ознайомитись з теоретичними засадами убіхевіоризму у публічних фінансах. Визначити поведінкові моделі людей на ринку й у політичному процесі.	Задачі, тести

4/1	Поведінкові фінансові рішення домогосподарств	Ознайомлення із чинниками впливу на прийняття фінансових рішень суб'єктами господарювання України. Знати поведінкові чинники, які впливають на фінансові рішення домогосподарств.	Тести, питання
4/1	Теорія перспектив	Визначити поведінкові моделі людей на ринку й у політичному процесі. Теорія перспектив	Тести, питання
4/1	Поведінкові підходи до управління публічними фінансами	Визначити поведінкові підходи до управління публічними фінансами	Тести, питання

Рекомендовані джерела інформації:

Основні:

1. Карпінський Б. А. Поведінкові фінанси як ефективний базис відображення раціональності й ірраціональності фінансових рішень у системі державотворчого патріотизму нації. *Бізнес Інформ*. 2020. №6. С. 282–290. DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2020-6-282-290>
2. Кізима Т. Лободіна З., Горин В., Кізима А. Поведінкові фінанси як методологічний концепт дослідження сфери публічних фінансів в Україні. *Світ фінансів*. 2022. Вип. 4(73). С. 8-21. URL: <http://dspace.wunu.edu.ua/handle/316497/49027>.
3. Нікіфоров П. О., Марич М. Г. Поведінкові фінанси: навч. пос., вид. друге, доповн. і перероб. Чернівці : Чернівець. нац. ун-т. ім. Ю. Федьковича. 2024. 181 с.
4. Повод Т.М. Поведінкові фінанси: сутність та підходи до визначення. *Таврійський науковий вісник. Серія: Економіка*. 2022. Вип. 14. С. 102–109. DOI: <https://doi.org/10.32782/2708-0366/2022.14.13>
5. Сидорчук А. А. Фінансова стійкість домогосподарств: теоретичні основи та прикладні аспекти: монографія /А. А. Сидорчук. Тернопіль: ЗУНУ, 2023. 474 с. URL: <http://dspace.wunu.edu.ua/handle/316497/49019>.
6. Талер Р. Поведінкова економіка. Чому люди діють ірраціонально і як отримати з цього вигоду. 3-тє видання. Пер. з англ. С. Крикунової. Київ: Наш формат, 2022. 464 с.

Додаткові:

7. Барабаш Л.В. Психологія фінансів і поведінкові фінанси: точки дотику та відмінності. *Review of transport economics and management*. 2022. Вип. 7(23). С. 151–155. DOI: URL: <http://pte.diit.edu.ua/article/view/258047>
8. Борисова І. Планування особистих фінансів в кризовий період. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: Економіка і управління*. 2021. Т. 32 (71). №3. С. 116-122.
9. Возняк Г.В., Бенюська Л.Я. Обґрунтування поведінкових закономірностей прийняття рішень суб'єктами фінансово-економічних відносин на регіональному рівні. *Регіональна економіка*. 2021. №1(99). С. 72-80. DOI: <https://doi.org/10.36818/1562-0905-2021-1-8>.
10. Возняк Г., Патицька Х. Поведінкові аспекти у прийнятті фінансових рішень в умовах пандемії: локальний рівень. *Світ фінансів*. 2021. Вип. 3(68). С. 8-22. URL: <http://dspace.wunu.edu.ua/handle/316497/44407>.
11. Гайдаржийська О.М., Щепіна Т.Г., Масюк І.І. Поведінкові фінанси та їх вплив на фінансовий результат діяльності підприємства. *Економіка. Фінанси. Право*. 2020. №3/1. URL: [https://doi.org/10.37634/efp.2020.3\(1\).4](https://doi.org/10.37634/efp.2020.3(1).4) <http://efp.in.ua/uk/journal-article/380>

12. Данієл Канеман, Олів'є Сібоні, Кас Санстейн. Шум: хибність людських суджень / пер.з англ. Василь Старко, Наталія Старко. 2-ге вид. К.: Наш формат, 2023. 360 с
13. Ден Арієлі. Передбачувана ірраціональність. URL: <http://www.afo.com.ua/uk/news/2-general-assessment/1297-dan-ariely-predictably-irrational>
14. Дзюба П.В. Шторгін К.В. Поведінкові відхилення інвестиційних рішень: на прикладі схильності до інвестування на місцевих ринках. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2021. Випуск 37. С. 24–34
15. Домбровська С. О. Сучасні методи формування фінансової грамотності населення України. *Освітня аналітика України*. 2022. № 3 (19). С. 5-14. URL: <http://surl.li/mwwka>
16. Дубина М. В., Холявко Н. І., Попело О. В. Цифровізації ринку фінансових послуг: переваги та ризики для домогосподарств. *Науковий вісник Полісся*. 2022. № 2 (25). С. 160-177.
17. Дунська А. Р., Жалдак Г. П., Маринченко О. В. Поведінка споживача в умовах кризи та невизначеності: мікроекономічний аналіз. *Проблеми економіки*. 2024. №1. С. 44–51.
18. Зайцев О. В., Смакоуз А. М. Особисті бізнес-активи та їх використання. *Вісник Сумського державного університету. Серія Економіка*. 2021. №1. С. 122–127. DOI: 10.21272/1817-9215.2021.1-14
19. Кваша О. В. Основні положення та гіпотези поведінкових фінансів. *Економіка та держава*. 2020. № 5. С. 225-231.
20. Козлова І. М. Поняття невизначеності під час формування інвестиційної поведінки домогосподарств. *Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України*. 2020. № 6. С. 97- 101.
21. Ліпич Л.Г., Кушнір М.А., Хілуха О.А., Волинець І.Г. Вплив поведінкових чинників на прийняття інвестиційних рішень. *Наукові записки Львівського університету бізнесу та права. Серія економічна*. 2023. Вип.38. С. 60–67. DOI: <http://dx.doi.org/10.5281/zenodo.825596>
22. Маршук Л., Клименко М. Інвестиції як складова управління особистими фінансами. *Економіка та суспільство*. 2021. Вип. 25. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-25-84>
23. Методика викладання фінансової грамотності: навчальний посібник / за ред. д. е. н., професора Кізими Т. О., д. пед. н., доцента Ребухи Л. З.; 2 вид., перероб. і доп. Тернопіль: Економічна думка, 2020. 220 с.
24. Мульська О. Фінансова стійкість домогосподарств і територіальних громад в умовах нестабільності: чутливість до економічного поступу території. *Світ фінансів*. 2023. Вип. 2(75). С. 155-168. URL.: <http://dspace.wunu.edu.ua/handle/316497/50045>.
25. Нікіфоров П.О., Марич М.Г. Місце моралі у теоретичній схемі поведінкових фінансів: постановка проблеми. *Економіка та суспільство*. 2023. № 54.
26. Нікіфоров П.О., Качур Т.І. Реалізація концепції поведінкових фінансів у дослідженнях трансформацій сфери публічних фінансів. *Науковий вісник Чернівецького університету: Економіка*. 2021. Вип. 830. С. 37-44.
27. Пахуча Е. В. Поведінка споживача: конспект лекцій. Х., 2023. 126 с.
28. Повод Т.М. Фінансова грамотність населення як пріоритетна умова успішного розвитку держави. *Таврійський науковий вісник. Серія: Економіка*. 2021. (9), 84-90. <https://doi.org/10.32851/2708-0366/2021.9.11>
29. Проскуріна Н. В., Бестужева С. В., Козуб В. О. Аналітичні аспекти дослідження поведінки споживачів в умовах цифровізації економіки України. *Економіка та суспільство*. 2022. Вип. 36.
30. Сидор І., Віятник І. Фінансове консультування та його вплив на зростання суспільного добробуту населення. *Світ фінансів*. 2021. № 4. С. 88-103.
31. Stefano Calicchio Простий підхід до поведінкових фінансів: Вступний посібник з теоретичних та операційних принципів поведінкових фінансів для покращення інвестиційних результатів. 2022. 123 с. [Електронна книга].
32. Сторонянська І.З., Беновська Л.Я. Поведінкові фактори у прийнятті фінансово-економічних рішень суб'єктами економіки в умовах невизначеності. *Фінанси України*. 2022. №6. С. 112-128. https://fnukr.org.ua/docs/FU_22_06_112_uk.pdf

33. Стратегія розвитку фінансового сектору України до 2025 року. UDC: <http://surl.li/cvpla>
34. Танклевська Н. С., Повод Т. М. Поведінкова економіка: етимологія, сутність, теорія. *Науковий вісник Львівської академії. Серія: Економіка, менеджмент та право*. 2021. Вип. 3,4. С. 38-45. URL: <http://hdl.handle.net/123456789/6213>
35. Терещенко Г. М., Шелудько Н. М., Версаль Н. І., Шаповал Ю. І. Підвищення фінансової грамотності і фінансової інклюзії домогосподарств у контексті розвитку небанківського сегмента фінансового сектору. *Освітня аналітика України*. 2021. № 5(16) с. 32-50. URL: <https://www.researchgate.net/publication/360183758> DOI: [10.32987/2617-8532-2021-5-32-50](https://doi.org/10.32987/2617-8532-2021-5-32-50)
36. Тимків А. О., Сидор Г. В. Фінансова інклюзія як складова відновлення економіки України. *Інклюзія і суспільство*. 2022. Вип. 1. С. 5-14. UDC: <https://journals.kpdi.in.ua/index.php/inclusion-society/article/view/2/1>.
37. Ушакова Н. Г., Кулініч О.А., Помінова І. І. Інституціоналізація поведінкового регулювання: зарубіжний досвід. *Бізнес-інформ*. 2020. № 9. С. 37-40.
38. Фінансова грамотність, фінансова інклюзія та фінансовий добробут в Україні у 2021: звіт за результатами дослідження для DAI Global LLC, Проекту USAID «Трансформація фінансового сектору». 2021. 80 с. URL : http://www.fst-ua.info/wp-content/uploads/2021/10/Ukraine_2021_Financial-Literacy-Survey-Report_UA.pdf

Політика щодо оцінювання

Політика щодо дедлайнів і перескладання. Для виконання усіх видів завдань студентами і проведення контрольних заходів встановлюються конкретні терміни. Перескладання модулів відбувається з дозволу дирекції факультету за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).

Політика щодо академічної доброчесності. Списування під час проведення контрольних заходів заборонені. Під час контрольного заходу студент може користуватися лише дозволеними допоміжними матеріалами або засобами, йому забороняється в будь-якій формі обмінюватися інформацією з іншими студентами, використовувати, розповсюджувати, збирати варіанти контрольних завдань.

Політика щодо відвідування. За об'єктивних причин (наприклад, карантин, воєнний стан, хвороба, закордонне стажування тощо) навчання може відбуватись в дистанційній формі за погодженням із керівником курсу з дозволу дирекції факультету.

Політика щодо визнання результатів навчання

Відповідно до «Положення про визнання в Західноукраїнському національному університеті результатів попереднього навчання»

(https://www.wunu.edu.ua/pdf/pologenya/Polozhennya_ruzult_poper_navch.pdf)

здобувачам вищої освіти може бути зараховано результати навчання (неформальної/ інформальної освіти, академічної мобільності тощо), зокрема шляхом проходження освітніх курсів і програм на платформах «Дія.Освіта», Prometheus, EdEra (Education Era), Coursera, edX на підставі підтвердних документів (сертифікати, довідки, документи про підвищення кваліфікації тощо), Рішення про зарахування здобувачу результатів (певного освітнього компонента в цілому, або ж окремого виду навчальної роботи за таким освітнім компонентом) приймається уповноваженою Комісією з визнання результатів навчання за процедурою, визначеною вищезазначеним положенням.

Оцінювання

Підсумковий бал (за 100-бальною шкалою) з дисципліни «Поведінкові фінанси» визначається як середньозважена величина, залежно від питомої ваги кожної складової залікового кредиту:

Модуль 1		Модуль 2	Модуль 3
20 %	20 %	20 %	40%
Поточне оцінювання	Модульний контроль 1	Самостійна робота	Екзамен
Оцінюється як середнє арифметичне з оцінок, отриманих по темах 1-10	Підсумкова модульна контрольна робота по 1-10 темах Теоретичні питання (2 питання по макс 25 балів) Тестові завдання (5 тестів по 5 бали за тест) – макс. 25 балів Задача 1 – макс. 25 балів	Сукупність питомої ваги кожної складової: -80% - підготовка презентації; -20% - захист презентації.	Теоретичне питання – макс 20 балів Тестові завдання (10 тестів по 3 бали за тест) – макс. 30 балів Задача 1 – макс. 25 балів Задача. 2 – макс. 25 балів

Поточне опитування під час заняття:

90–100 балів – у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно самостійно та аргументовано його викладає під час відповідей, глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних питань;

75–89 балів – достатньо повно володіє навчальним матеріалом, але при викладанні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації, допускаються при цьому окремі несуттєві неточності та незначні помилки;

65–74 бали – в цілому володіє навчальним матеріалом та викладає його основний зміст, але без глибокого всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, допускаючи при цьому окремі суттєві неточності та помилки;

60–64 бали – не в повному обсязі володіє навчальним матеріалом, фрагментарно (без аргументації та обґрунтування) його викладає, недостатньо розкриває зміст теоретичних питань, допускаючи при цьому суттєві неточності;

1–59 балів – не володіє навчальним матеріалом, не розкриває зміст теоретичних питань.

Підсумкова оцінка за поточне опитування кожного модуля визначається як середнє арифметичне оцінок, отриманих під час занять в межах кожного модуля.

Самостійна робота:

90–100 балів – зміст самостійної роботи повністю відповідає встановленим вимогам, містить елементи самостійного дослідження, свідчить про високий рівень опанування навчального матеріалу, студент на високому рівні виявляє творчий підхід до виконання завдань;

75–89 балів – зміст самостійної роботи в основному відповідає встановленим вимогам, можуть бути несуттєві недопрацювання за окремими завданнями, свідчить про належний рівень опанування навчального матеріалу, студент належно виявляє творчий підхід до виконання завдань;

60–74 балів – поставлені завдання виконані на недостатньому рівні; наведені авторські напрацювання є загальними і слабо обґрунтованими, свідчать про недостатній рівень опанування навчального матеріалу; студент припускається значних помилок у виконанні завдань, в окремих моментах виявляє творчий підхід до виконання завдань;

1–59 балів – завдання практично не виконані; відсутні авторські напрацювання; грубі помилки у вирішенні завдань роботи, що свідчать про низький рівень опанування навчального матеріалу; студент не виявляє творчого підходу до виконання завдань.

Модульна робота – види контролю, при яких засвоєння студентом теоретичного та практичного матеріалу оцінюється від 0 до 100 балів як сума балів за виконані завдання.

Модульна робота складається із:

тестів: 5 тестів, за правильну відповідь на кожен із яких студент може отримати 5 балів, що в підсумку дає максимально 25 балів;

5 балів – за тест надано правильну відповідь.

практичних завдань: 1 завдання, за розв’язання студент може отримати від 0 до 25 балів;

15–25 балів – у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, правильно розв’язує практичне завдання і інтерпретує отримані результати, демонструє самостійність виконання.

5–14 балів – у достатньому обсязі володіє навчальним матеріалом, правильно розв’язує практичне завдання, але на додаткові контрольні запитання відсутня повна відповідь, допускає несуттєві неточності та фрагментарно (без аргументації) інтерпретує отримані результати, демонструє самостійність виконання.

1–4 балів – не в повному обсязі володіє матеріалом, фрагментарно розв’язує практичне завдання, допускає суттєві неточності, поверхнево його викладає, недостатньо розкриває зміст поставлених питань.

теоретичного питання: 2 теоретичних питання, за відповідь на кожне питання, студент може отримати від 0 до 25 балів, що в підсумку дає максимально 50 балів

15–25 балів – у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, всебічно, самостійно та аргументовано його викладає під час відповіді, глибоко та всебічно розкриває зміст завдання.

1–14 балів – в цілому володіє навчальним матеріалом, але не в повному обсязі, фрагментарно (без аргументації та обґрунтування) його викладає, недостатньо розкриває зміст завдання, допускаючи при цьому суттєві неточності, відповіді на запитання нечіткі.

Екзамен – види контролю, при яких засвоєння студентом теоретичного та практичного матеріалу оцінюється від 0 до 100 балів як сума балів за виконані завдання.

Екзаменаційний білет складається із:

тестів: 10 тестів, за правильну відповідь на кожен із яких студент може отримати 3 бали, що в підсумку дає максимально 30 балів;

3 бали – на тест надано правильну відповідь.

практичних завдань: 2 задачі, за розв'язання кожної із яких студент може отримати від 0 до 25 балів, що в підсумку дає максимально 50 балів;

15–25 балів – у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, правильно розв'язує практичне завдання і інтерпретує отримані результати, демонструє самостійність виконання.

5–14 балів – у достатньому обсязі володіє навчальним матеріалом, правильно розв'язує практичне завдання, але на додаткові контрольні запитання відсутня повна відповідь, допускає несуттєві неточності та фрагментарно (без аргументації) інтерпретує отримані результати, демонструє самостійність виконання.

1–4 балів – не в повному обсязі володіє матеріалом, фрагментарно розв'язує практичне завдання, допускає суттєві неточності, поверхнево його викладає, недостатньо розкриває зміст поставлених питань.

теоретичного питання: 1 теоретичне питання, за відповідь на яке студент може отримати від 0 до 20 балів.

10–20 балів – у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, всебічно, самостійно та аргументовано його викладає під час відповіді, глибоко та всебічно розкриває зміст завдання.

1–9 балів – в цілому володіє навчальним матеріалом, але не в повному обсязі, фрагментарно (без аргументації та обґрунтування) його викладає, недостатньо розкриває зміст завдання, допускаючи при цьому суттєві неточності, відповіді на запитання нечіткі.

Шкала оцінювання:

За шкалою ЗУНУ	За національною шкалою	За шкалою ECTS
90-100	відмінно	A (відмінно)
85-89	добре	B (дуже добре)
75-84		C (добре)
65-74	задовільно	D (задовільно)
60-64		E (достатньо)
35-59	незадовільно	FX (незадовільно з можливістю повторного складання)
1-34		F (незадовільно з обов'язковим повторним курсом)

